אור הצפון — העולם הזה והעולם הבא

העולם הזה והעולם הבאשני עולמות ברא הקדוש ברוך הוא. האחד הוא מה שאנו קוראים עולם הבא והשני הוא העולם הזה. כיצד אנו מבינים את ערכיהם של שני העולמות הללו? העולם הבא הוא עולם השכל, עולם הנשמות, שבו יושבים הצדיקים ונהנים מזיו השכינה; ואילו העולם הזה הוא העולם העכור, הגס, שבו מושלות בכיפה התאוות השפלות, ולא נברא אלא מפני שהוא הוא הפרוזדור שממנו נכנסים לטרקלין שכולו חיים, חכמה עליונה. כך הן בעינינו צורות העולמות לפי ההבנה השטחית.

אך אם בעל נפש אתה, אם עודך מרגיש בעצמך כי נפשך לא תמלא מהמלים היבשות, ואינך מוצא די ספוקך בגלמי הדברים שראו עיניך בימי ילדותך, והנך מבקש לרדת לעומקם של דברים לפי רוח התורה - אז בוא ואגלה לך סוד הבריאה ואז תבין ותראה עולמך בחייך.

כשברא הקדוש ברוך הוא את העולמות לא ברא אלא חכמה בלבד. כל הבריאה כולה לא היתה אלא התגלות של חכמה עליונה, בה במדה שחפץ הקדוש ברוך הוא להטיב עם ברואיו, שהרי גם העולם הזה שאנו מדמים שהוא עולם ההגשמה כתוב עליו: "ה' בחכמה יסד ארץ". הגע בעצמך: אלמלא חטא אדם הראשון ולא היה נגזר עליו שימות, הרי היה חי אז בעולמו לעולם ולא היה עובר לעולם אחר כלל, ולאיזה מן העולמות היינו קוראים אז "עולם הבא" ולאיזה - "עולם הזה"? איזה הבדל היינו מוצאים אז בין העולמות? וכי האם ברא הקדוש ברוך הוא את הארץ והושיב את האדם עליה על מנת שיחטא ויגזר עליו עונש מיתה ועל עולמו עונש חורבן? הרי בראו על מנת שלא יחטא ויחיה ויקום לעולם ועולמו עמו. ואם כן, הלא עין בעין תראה שלא נברא בין העולמות עולם בזה שישמש רק לפרוזדור, כלומר: שכל עצמותו ומהותו של העולם יהיה אך זה שהוא מכין ומכשיר לעולם אחר, אלא שכל העולמות כולם תוכן אחד וצורה אחת להם.

אך זה שאנו מוצאים בתורה שיש הבדל בין העולמות: יש עולם שקורין לו טרקלין ויש עולם שקורין לו פרוזדור. עליך לדעת כי אך שמות של חכמה הם. יש מדריגה בחכמה הנקראת "טרקלין" ויש מדריגה בחכמה הנקראת "פרוזדור". ולא מפני זה נקרא העולם הזה פרוזדור, מפני שאינו אלא לשמוש הטרקלין ואינו טרקלין בעצמו. אלא מפני שהוא טרקלין כזה שתמצא בו גם מעלת הפרוזדור. ומפני מה שינה הקדוש ברוך הוא את צורת העולם הזה מצורת שאר העולמות? מפני מה הוסיף בו מעלה כזו שאינה נמצאת בכל העולמות? מפני שהמעלה הזאת היא תכלית כל הבריאה והנבראים כולם; מפני שכל עיקר כוונת הבריאה לא היתה אלא בשביל נברא כזה שבכוח חכמתו יהיה בידו להוסיף חכמה על חכמתו ולעלות ממעלה למעלה וממדריגה למדריגה, ולא יהיה כאותם המלאכים שהם שכלים נבדלים, שהם מוכרחים בשכלם, ואין להם היכולת לזוז ממנו אף זיז כל שהוא, ומשום כך אין להם גם האפשרות לעלות ממדריגתם והם עומדים בה כל הימים. ולמען

תת האפשרות לנברא הזה והוא האדם להגיע אל תכליתו, ברא הקדוש ברוך הוא מין מדור מיוחד של חכמה בשבילו שתהיה בו סגולת העליה. והוא גן העדן ששם בו הקדוש ברוך הוא את האדם. לכן אינו דומה מדור החכמה הזה, והוא העולם שברא הקדוש ברוך הוא בשביל האדם, לכל עולמות החכמה שברא הקדוש ברוך הוא, מפני שכל עולם ועולם הוא אך מציאות של חכמה הקיימת לעולם במידה שגילה הקדוש ברוך הוא מחכמתו, טרקלין של חכמה, כל מלאך ומלאך וטרקלינו, אבל לא כן מדת החכמה של הטרקלין המיוחד לאדם. כי מאחר שהטיב הקדוש ברוך הוא לאדם שיהיה בכוחו לעלות ממעלה למעלה, אין עוד מדת חכמה קבועה ומסוימה לטרקלין החכמה שלו, שהרי מכיון שהוא זוכה אך לעמוד שעה קלה בחכמתו ולא לסור ממנה, מיד מקבל הוא שכרו על זה ועולה ומעלה את עולמו עמו ממדריגתו למדריגה גבוהה יותר. ומדת השגת החכמה שהיתה לו לטרקלין בשעה הקודמת - היא היא הנעשית מפרוזדור לטרקלין החכמה שהוא נכנס בו בשעה שלאחריה. וכך היא דרכו של האדם לעלות מטרקלין לטרקלין עד אין סוף.

לפי זה אין לפנינו פרוזדור וטרקלין, אין עולם עכור וגס שאינו בעצמותו כי אם שימוש לטרקלין, אלא יש לפנינו עולם החכמה שצפונה בו סגולת העליה, שזוהי בחינת פרוזדור, ומפני זה הוא נקרא פרוזדור.

ואך מפני זה אנו רואים בגדולי העולם, והם האבות שהגיעו למדריגות היותר גבוהות שבידי האדם להגיע, שלא פרשו מן העולם הזה שהוא בעינינו עולם ההגשמה, ובכל גדולתם עסקו בו ימים ושנים, עד שמצאנו את יעקב אבינו, בחיר שבאבות, שהיה רועה כ"א שנה את צאן לבן הארמי. והוא מפני שבגדולתו ראה את עולמו בחייו, ומצא בדברי החולין שנראים בעינינו כל כך פשוטים וגשמיים - תלי תלים של חכמה, עד שהמלאכים נשלחו מן השמים לבשר לו על אודות הצאן, עקודים נקודים וברודים, ואנו לדורי דורות בשעה שאנו עומדים בתפילה אנו נתלים בזכות המקלות.

ומפני כן אין אנו מוצאים בתורה במקום שנזכר בו שכר מצוה, שתזכיר במפורש את השכר הניתן לאדם לאחרי מותו, כי אם האדם אינו רואה בחייו את עולמו, זוהי ירידה בשבילו באשר האדם השלם שפסקה זוהמתו ושב לצורתו האמתית - הוא הוא עולמו הבא האמתי בהוה, ו"יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא".